

Täysistunto

Tiistai 26.5.2020 klo 16.20—19.24

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi aikuiskoulutusetuuksista annetun lain muuttamisesta ja opintotukilain 15 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 15/2020 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 7/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 7/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

18.38 **Anna Kontula vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lakiesityksessähän muutetaan aikuiskoulutustukea, sen määräytymistä niin, että jatkossa osa-aikaisesti työn ohella opiskeleva saa pikkuisen enemmän tukea ja kokoaikaisesti opiskeleva pikkuisen vähemmän. Lisäksi byrokratiaa pyritään yksinkertaistamaan tulorekisteriä hyödyntämällä.

Valiokunta kannattaa esityksiä muuttamattomina kuitenkin seuraavin huomautuksin:

Aikuiskoulutustuen haasteena on, että sitä käyttävät naiset ja sitä käyttävät jo entisestään hyvin koulutetut. Kaikkein suurinta alikäyttö on vähäisen koulutustaustan omaavien miesten keskuudessa, jotka kuitenkin olisivat se ryhmä, joka eniten hyötyisi aikuisiän koulutuksesta.

Valiokunta korostaa, että vaikka tämä esitys helpottaessaan työn ohella opiskelua, saattaa osaltaan olla askel tuen parempaan kohdentumiseen. Ongelman ratkaisu vaatii myös muita muutoksia liittyen opinto-ohjaukseen, mentorointiin, tarjolla oleviin koulutuspalveluihin ja niiden järjestämisen tapaan.

Lisäksi valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että kustannusneutraali toteutustapa esityksessä käytännössä tarkoittaa sitä, että jos osa-aikatukea ei käytetä oletetulla tavalla, tulee tästä laista leikkauslaki. Sen vuoksi sen vaikutuksia on seurattava tarkoin ja tehtävä muutoksia, jos niille näyttää olevan aiheutta.

Edelleen valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että aikuiskoulutustuen ehtona oleva kahdeksan vuoden työhistoriavaatimus on aika pitkä ottaen huomioon työmarkkinoiden kiihtyvän tahdin ja kansalliset tavoitteet elinikäisestä oppimisesta, ja ehdottaa, että tätä tarkastellaan myöhemmin.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että järjestelmän ymmärrettävyyttä ja ennakoitavuutta on kehitettävä edelleen. Suomalaiseen koulutusjärjestelmään erityisesti aikuiskoulutuksen osalta liittyy aika iso byrokratiataakka, ja kun se yhdistetään aikuiskoulutustuen byrokratiataakkaan, niin lopputulos ei ole mitenkään houkutteleva tämänkään uudistuksen jälkeen vielä, saati helposti ennakoitava.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 80/2020 vp

Vielä valiokunta kiinnittää huomiota tai muistuttaa, että yrittäjien aikuiskoulutustukeen ei tehdä tässä nyt mitään muutoksia ja että jatkossa sitä olisi tuotava lähemmäs palkansaajan aikuiskoulutustukea.

18.41 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Kiitoksia valiokunnan puheenjohtajalle asian esittelystä. Hyvä, että hän tässä selkeästi myös totesi sen, että on mahdollista, että tästä laista, kun tässä tätä neutraaliutta halutaan kustannusten puolelta toteuttaa, voi kuitenkin muodostua myöskin leikkauslaki. Täällä erityisesti sivistysvaliokunta on kiinnittänyt huomiota ja myöskin tuossa lähetekeskustelussa silloin keskustelimme siitä, että nämä sovittelusääntöihin esitetyt muutokset kyllä korottavat tätä aikuiskoulutustukea niillä henkilöillä, jotka periaatteessa tekevät jotakin, eli heillä on sitä omaan ansioonsa liittyvää tukea, jos he eivät merkittävästi vähennä omaa työntekeään. Tietysti tässä sivistysvaliokunta myöskin kiinnittää huomiota siihen, että jos tämä sovittelusääntöihin esitettävä muutos sitten houkuttelee huomattavasti enemmän näitä aikuiskoulutustuen käyttäjiä, niin silloin voi kyllä olla näin, että tämä etuusmenojen neutraalius ei toteudu, vaan sitten tämä lisää näitä etuusmenoja.

Arvoisa puhemies! Näyttää siltä, että valiokunnassa kuitenkin tämän asian ympärillä on ollut yksimielisyyttä ja on lähdetty siitä, että nyt tarvitaan jo kohtuullisen nopeasti sitten toisaalta selvitys valtioneuvostolta näitten uudistusten vaikutuksista. Tässä vaiheessa täytynee tyytyä sitten siihen, että jos tämä selvitys ollaan saamassa, niin sen mukaan sitten tarkastellaan, ollaanko tässä menty huonompaan vai parempaan suuntaan. Ylipäättensä kannustaminen aikuiskoulutustuen käyttämiseen ja mahdollisimman monien henkilöitten saattaminen sen piiriin on tärkeää, koska me niin paljon olemme puhuneet tässä yhteiskunnassa, mitä on elinikäinen oppiminen ja siihen ihmisten kannustaminen, eli josko tämä omalta pieneltä osaltaan voisi siihen suuntaan olla viemässä. Mutta kyllä tässä esityksessä on todellakin se lähtökohtainen valuvika, että tämä periaatteessa paremmin turvaa niitten henkilöitten toimeentuloa, joilla on jo olemassa toimeentulolähde, ja tässä valiokunta tekee viisaasti, että on tämän pontensa tähän liittänyt. — Kiitos.

18.43 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitos valiokunnan puheenjohtajalle selkeästä esittelystä. Tässä aikuisopintotukea muutetaan työn ohessa opiskelevan eduksi, ja on hyvä myös, että byrokratia yksinkertaistuu.

Tämä aika ja korona muuttaa osaamisen tarpeita maassamme. Kun työelämä samalla muuttuu nopeasti, itsensä jatkuva kehittäminen tulee koko ajan tärkeämmäksi. Siitä tulisi-kin tulla luonteva osa työn tekemistä. Teknologian kehitys muuttaa merkittävästi joka kolmatta työtehtävää. Eniten vähenevät ja muuttuvat matalapalkkaiset ja lyhyempää koulutusta vaativat työt. Syntyvät uudet työt vaativat jatkossa korkeaa osaamis- ja taitotasoa. Myös ikääntyvien rooli työelämässä kasvaa.

On syytä muistaa, että suomalaisten osaaminen ja osallistuminen koulutukseen on kaiken kaikkiaan kansainvälisesti hyvällä tasolla. Osaamisen kehittäminen kasautuu kuitenkin voimakkaasti. Peruskoulun ja heikon taitotason varassa olevia on Suomessa melko paljon. Peruskoulun käyminen ei riitä jatkossa enää työmarkkinoilla. Siksi tarvitaan jatkuvaa oppimista.

OECD on todennut raportissaan, että Suomella ei ole kattavaa jatkuvan oppimisen strategiaa. Hallitus onkin nimennyt parlamentaarisen jatkuvan oppimisen uudistusryhmän, joka tähyää pitkälle tulevaisuuteen. OECD kiinnitti huomiota myös siihen, että Suomessa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 80/2020 vp

on suuret koulutukseen osallistumisen erot heikomman ja keskitason tai hyvän taitotason omaavien henkilöiden välillä. Kohdennettu tuki on vähäistä, hakeva toiminta puuttuu ja myös opiskelun tuki on puutteellista. Erityisiä kohdennettuja opiskeluohjelmia on liian vähän. Koulutustarjonta ei siis kovin hyvin vastaa työelämän tarpeita.

Näihinkin haasteisiin osaltaan tämä hallituksen esitys pyrkii vastaamaan. Se edistää tätä jatkuvaa oppimista. Se parantaa työikäisten palkansaajien mahdollisuutta jatkuvaan oppimiseen ja luo nykyistä parempia mahdollisuuksia työn ja opintojen yhteensovittamiseen.

Valiokunta oli huolissaan siitä, että uudistus voi heikentää mahdollisuuksia opiskeluun aikuiskoulutustuella. Tämän vuoksi uudistusta tuleekin arvioida ja seurata ja tehtävä tarvittavat [Puhemies koputtaa] korjausliikkeet, jos tarvetta on.

18.47 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Minä olen itse toiminut työurani aikaan pitkään aikuiskouluttajana ja sen takia olen erityisen kiinnostunut näistä aikuis-koulutuksen asioista. Olen huomannut saman omassa työssäni kuin minkä työelämä- ja tasa-arvovaliokuntakin, eli eniten kouluttautuneet opiskelevat työuran aikana eniten ja vähemmän kouluttautuneet opiskelevat vähiten. Mietinnössään valiokunta totesikin, että Suomessa on jopa poikkeuksellisen suuret osallistumiserot aikuiskoulutukseen sosioekonomisten ryhmien välillä, eli lähes puolet tuen saajista on korkea-asteen tutkinnon suorittaneita ja lähes kolme neljäsosaa hankkii tuen avulla korkea-asteen koulutusta.

Vähän koulutettuja ja muuttuvan yhteiskunnan vaatimuksiin nähden koulutusta eniten tarvitsevia aikuiskoulutustuki ei nyky muodossaan palvele optimaalisella tavalla. Erityisesti matalasti koulutettuja ja matalapalkka-aloilla työskenteleviä tulisi kannustaa työuran aikaisen opiskelemiseen kehittämällä koulutusjärjestelmää siten, että tarjolla on nykyistä enemmän joustavia mahdollisuuksia työn ja opintojen yhteensovittamiseen aikuiskoulutustuen avulla. Jättäytyminen kokonaan pois työstä ja siirtyminen kokopäiväiseksi opiskelijaksi ei monelle ole taloudellisesti mahdollista, koska koulutuksen aikainen tuki ei riitä elinkustannuksiin.

Mutta kuten täällä on edellä tullut esille, niin tässä lakiesityksessä on kyllä valuvika, ja aikuiskoulutustuki voi osalla heikentyä, etenkin täysipäiväiseen opiskeluun osallistuvilla. Tämän takia on tärkeää, että uudistuksen vaikutuksia sekä kokopäiväiseen että osa-aikaiseen opiskeluun seurataan tarkasti, jotta voidaan arvioida, toteutuvatko esityksen tavoitteet etuuden nykyisestä tasa-arvoisemmasta ja vaikuttavammasta käytöstä. Tähän liittyy myöskin valiokunnan lausumaehdotus. Minusta on erittäin hyvä, että valtioneuvosto toimittaa valiokunnalle selvityksen uudistuksen vaikutuksista ensi vuoden loppuun mennessä.

Minä olen omassa työssäni aikuiskouluttajana huomannut valiokunnan tavoin myöskin sen, että toimeentulon ohella on tärkeää kiinnittää huomiota vertaistukeen, mentorointiin sekä opitun tunnistamiseen ja tunnustamiseen, jotta oppimisesta tulisi kannustavaa. On tärkeää, että koulutukseen vähiten motivoituneille henkilöille olisi tarjolla nykyistä enemmän matalan kynnyksen joustavia koulutuspalveluja, joilla osaamistasoa voidaan korottaa ja kouluttautumisen eriytymistä vähentää. Onnistumisesta, pienestäkin sellaisesta, seuraa usein halu jatkaa sitten opintoja ja opiskelua. Aikuiskoulutustiedettä ja aikuiskoulutusosaamista tarvitaan tässä nykyistä enemmän, sillä aikuisten motivointi ja kannustaminen edellyttää erilaisia menetelmiä ja lähestymistapoja kuin lasten ja nuorten parissa työskentely.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 80/2020 vp

Ihan loppuun, arvoisa puhemies, lakiesitys on tärkeä osa jatkuvan oppimisen edistämistä, mutta tämä ei riitä. Tarvitsemme laajemman esityksen jatkuvan oppimisen edistämiseksi, ja onneksi meillä on tämä parlamentaarisen jatkuvan oppimisen ryhmä, joka laatii asiaa ehdotusta tämän vuoden loppuun mennessä. [Puhemies koputtaa] Suomi ei pärjää globaalissa kilpailussa, ellei meillä ole osaavaa työvoimaa, ja kaikki siihen tähtäävät toimenpiteet ovat kilpailukykykymme kannalta tärkeitä.

18.50 Hilkka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Tässä kohtaa puhumme jo aikuis-koulutusetuksista annetun lain muuttamisesta. Koen niin, että kyllähän tämä koronan ja lomautusten kanssa eletty aika pistää miettimään asioiden tärkeysjärjestystä. Nimenomaan tämän jatkuvan oppimisen tulee olla tavoitteiden kärjessä tässä kohtaa, kun mietitään työn tuottavuutta tai ihmisten hyvinvointia Suomessa.

Me tarvitsemme ajankohtaista, uutta tutkimusta — jota tekemään kutsun tässä kohtaa tieteentekijöitä — miten covid-19-pandemia vaikuttaa aikuiskoulutustuen käyttötarpeisiin jatkossa tai jatkuvan oppimisen helpottamiseen. Esimerkiksi koodareita ja niitä ihmisiä, jotka markkinoivat verkkokaupoissa, ei ole tällä hetkellä tarpeeksi, nyt kun kymmenentuhatta yritystä on innostunut verkkokaupasta yhtäkkiä. Se varmasti tulee vielä pistämään aikuiskoulutusetuksia uuteen uskoon, mutta tässä kohtaa koen tämän esityksen erittäin toivottavana ja tervetulleena.

Olen ehdottanut kansallista jatkuvan oppimisen strategiaa jo vuonna 2015, ja nähdäkseen se olisi kiireellistä saada viimeistään nyt, kun meillä on tämä parlamentaarinen työ käynnissä. Pidän sen työtä erittäin hyvänä tässä kohtaa.

Esityksen tavoitteena on edistää työntekijöiden mahdollisuutta käydä yhtaikaisesti töissä ja opiskella niin, että aikuiskoulutustuki auttaa talouden kanssa samanaikaisesti. Erityisesti tuen piiristä ovat puuttuneet nämä matalammin koulutetut miehet, jotka tässäkin keskustelussa ovat onneksi jo nousseet esille.

Esityksellä pyritään siis parantamaan työikäisten palkansaajien mahdollisuuksia jatkuvaan oppimiseen. On äärimmäisen tärkeää työn tuottavuuden ja ihmisten hyvinvoinnin kannalta, että työntekijät voivat nyt kohentaa työmarkkina-asemaansa kouluttautumalla ja hankkimalla lisää osaamista työn ohessa. Se on tämän esityksen pointti.

Työelämän muuttuessa jatkuvasti kiihtyvään tahtiin korostuu meidän kaikkien oman osaamisen kehittäminen. Tämä huomioiden pidän tätä kahdeksan vuoden työhistoriaavaatimusta aika pitkänä aikana ja toivoisinkin, että sen tarkoituksenmukaisuutta tarkasteltaisiin tässä esityksessä uudestaan viimeistään muutaman vuoden kuluttua. Osaamisen päivittämisen tempo on melko nopeaa tänä aikana, ja kahdeksan vuotta saattaa olla liian pitkä aika tähän päivittämiseen.

Valiokunta on todennut lisäksi, että tämä uudistus todennäköisesti heikentää mahdollisuuksia täysipäiväiseen opiskeluun aikuiskoulutustuella. Tämän vuoksi on tärkeää, että uudistuksen vaikutuksia sekä kokopäiväiseen että osa-aikaiseen opiskeluun seurataan tarkasti, jotta voidaan arvioida, toteutuvatko ihmisten oikeudet kouluttautua jatkossakin hyvin ja saammeko me tällä edistettyä tätä aikuiskoulutustuen käyttöä niissä ryhmissä, joita me erityisesti haluamme kannustaa osaamisen päivittämiseen.

Pidän tätä esitystä hyvänä.

18.53 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Esittelen sivistysvaliokunnan lausunnon tähän, ja siihenhän on eri aikarajoitukset. Kiitoksia valiokunnan puheenjohtajalle. Lyhyesti

Pöytäkirjan asiakohta PTK 80/2020 vp

kerron tämän meidän valiokuntamme lausunnon teille, joka oli hyvin yhtenevä ja teidän toimintaanne tukeva.

Sivistysvaliokunta kannattaa käsiteltävänä olevaa hallituksen esitystä. Työelämän jatkuvat muutokset edellyttävät työssä tarvittavan osaamisen päivittämistä ja uudistamista palvelujen kehittämiseksi, tuottavuuden parantamiseksi ja työllisyyden varmistamiseksi. Valiokunta korostaa, että työmarkkinoiden muutoksen näkökulmasta eniten koulutusta tarvitsevat ovat nyt etuuden käytön suhteen aliedustettuina.

Asiantuntijakuulemisessa on pidetty tärkeänä, että kysymykset jatkuvan oppimisen toteuttamisesta ja rahoittamisesta ratkaistaan kokonaisuutena ja että aikuiskoulutusetuista koskevaa lainsäädäntöä ei lähdetä yksittäisenä asiana muuttamaan ennen kokonaisuudistusta. Kuulemisessa on myös arvioitu, että ehdotettu uudistus voi johtaa työmarkkinoiden kannalta tehokkaampien lyhyiden ja nopeiden koulutusohjelmien tarjonnan supistumiseen ja jopa koulutusohjelmien osin keinotekoiseen pitkittämiseen, mikä ei ole kokonaisuuden kannalta toivottavaa. Jatkuvan oppimisen edistämisen kannalta on lausunnonantajien mukaan nimenomaan toivottavaa, että lyhyiden, sisällöltään tehokkaiden osaamisen kehittämispalveluiden tarjonta lisääntyy ja työikäisellä väestöllä on joustavasti mahdollisuus hyödyntää niitä.

Sivistysvaliokunta arvioi, että hallituksen esityksen hyväksyminen parantaa mahdollisuuksia osaamisen kehittämiseen työn ohessa ja että esitys on jatkuvan oppimisen uudistamisen näkökulmasta tässä vaiheessa perusteltu toimenpide, vaikka korostimmekin sitä, että pitäisi katsoa kokonaisuutena. Valiokunta korostaa tarvetta arvioida aikuiskoulutusetuuksia kokonaisuudessaan uudelleen viimeistään siinä vaiheessa, kun jatkuvan oppimisen uudistus etenee toteuttamisvaiheeseen.

Kuulemisessa on myös muistutettu opintovapaalain uudistamistarpeesta. Sehän on vuodelta 1979 ja varmasti kaipaa sitten uudistamista.

Aikuiskoulutustuen kohderyhmistähän me olemme kirjoittaneet lausunnossa, mutta totean vain sen, että sivistysvaliokunta toteaa, että aikuiskoulutustuki ei saadun selvityksen mukaan kohdennu tarkoituksenmukaisesti esimerkiksi rakennemuutoksen riskissä oleville toimialoille eikä se nykyisellään näytä edistävän riittävästi työn ja opiskelun yhdistämistä. Sivistysvaliokunta pitää kannatettavana, että esitetyllä uudistuksella pyritään kannustamaan myös matalasti koulutettuja ja/tai matalapalkka-aloilla työskenteleviä työuran aikaiseen opiskeluun.

Ja ihan vielä muutama sananen: Sivistysvaliokunta pitää erittäin tärkeänä, että myös lisäkoulutukseen vähiten motivoituneille henkilöille pyritään tarjoamaan matalan kynnyksen joustavia koulutuspalveluja, joilla heidän osaamistasoaan voidaan korottaa. Koulutuksella voidaan tutkitusti vähentää syrjäytymistä ja samalla parantaa oman elämän kokonaishallintaa.

Tuen määrästä toteamme näin, että sivistysvaliokunta pitää erittäin tärkeänä, että työn määrään vaikuttavien muutosten vaikutuksia sekä kokopäiväiseen että osa-aikaiseen opiskeluun seurataan huolella, jotta voidaan esityksen tavoitteiden mukaisesti varmistua etuuden nykyistä tasa-arvoisemmasta ja vaikuttavammasta käytöstä.

Muista huomioista ihan lyhyesti loppuun: Aikuiskoulutusetuuksista annetun lain 5 §:n mukaan palkansaajien aikuiskoulutustuen myöntämisen edellytyksenä on muun muassa, että henkilöllä on lain 7 §:n mukaista työssäoloaikaa tukikauden alkamiseen mennessä vähintään kahdeksan vuotta. Asiantuntijakuulemisessa on korostettu työelämän jatkuvaa muutosta yhä kiihtyvässä tahdissa. Tämän arvioidaan merkitsevän sitä, että yksilöiden

Pöytäkirjan asiakohta PTK 80/2020 vp

osaamisen kehittämisvaatimuksetkin nousevat ja nopeutuvat. Tämä kehityssuunta huomioiden sivistysvaliokunta esittää harkittavaksi säännöksessä tarkoitettun työhistoriavaatimuksen kahdeksan vuoden keston tarkoituksenmukaisuutta tulevaisuudessa. Periaatteessa hyvin myönteinen asia, mutta haluamme korostaa sitä, että siinä isommassa uudistuksessa, mihin täällä edustaja Kinnunenkin viittasi, täytyy sitten tätäkin katsoa. — Kiitos.

18.57 Anna Kontula vas: Äsken esitin esittelypuheenvuoron valiokunnan puheenjohtajan roolissa, nyt edustaja Kontula sanoo omissa nimissään muutaman lisähuomion.

Aikuiskoulutus on tänään erityisesti sydäntäni lähellä, koska tässä täysistunnon kulussa sain tekstiviestin, että tyttäreni on päässyt yliopistoon opiskelemaan aikuiskasvatusta. Hän aloittaa opinnot vuoden 20 syksyllä, valmistuu todennäköisesti aikaisintaan vuonna 26 keväällä. Millaiseen maailmaan hän valmistuu?

Suomelle on lahjakkuusreservi ollut jo pitkään meidän tärkein luonnonvaramme. Kauheasti muuta meillä ei ole. Sen takia minä näen, että tulevaisuudessa, kun digitalisaation myötä useimmilla aloilla ja useimpien taitojen osalta koulutuksen tuottamisen kustannukset laskevat radikaalisti — digitalisaatio mahdollistaa sellaisen skaalautumisen, että koulutuksen hinta lähenee nollaa — me emme ole enää itse koulutuksen osalta tilanteessa, jossa meidän pitää yhtään murehtia koulutuksen kuluja, koska se, että ihmiset suostuvat opiskelemaan ja opiskelevat asioita, mitä ikinä opiskelevatkin ja missä muodossa tahansa, tuottaa kansantaloudelle enemmän hyötyä kuin mitä siitä on kansantaloudelle kuluja. Kun me pääsemme tähän asetelmaan, niin se asettaa kysymyksen toimeentulosta toisin, koska ihmisten pitää tietysti syödä ja maksaa vuokransa opiskellessaan jatkossakin, vaikka itse opiskelu on sinällään lähes ilmaista tulevaisuudessa.

Minun nähdäkseni me emme selviä tästä haasteesta muuten kuin niin, että lähtökohdaksi otetaan ajattelu, että silloin kun ihmiset eivät ole töissä tai kuolemankielissä, ihmiset opiskelevat jotakin. Ei pakolla, vaan niin, että opiskelu tehdään niin helpoksi ja mahdolliseksi ja lähelle kaikkia, että kaikki sitä haluavat tehdä, ja se on niin normaalia, että kaikki siihen pystyvät, että se on samalla lailla kuin ihmiset kysyvät, että mitäs liikuntaa sinä harrastat, niin aika moni suomalainen, reilu enemmistö, osaa kertoa, että käyn kerran viikossa metsässä puolison kanssa kävelemässä tai mikä se harrastus nyt onkin. Opiskelu ei enää ole jotain, mitä tekevät koulutetut ihmiset tai tietyn ikäiset ihmiset, vaan se on asia, jota tekevät kaikki tai ainakin lähestulkoon kaikki jossakin muodossa, ja muotoja on tarjolla niin paljon, että varmasti jokaiselle löytyy.

Tämän lisäksi työn ohessa on oltava järkeviä tapoja opiskella ja paljon laajemmassa mitakaavassa kuin tällä hetkellä. Ja kyllä minä olen sitä mieltä, että translatorit tulevat jo minun tyttäreni opiskeluaikana, avaavat myös globaalit opistot suomalaistenkin ulottuville ihan eri tavalla kuin tänä päivänä. Me olemme hurjan muutoksen edessä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Onnea tyttären äidille!

19.00 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Itsekin käytän puheenvuoron — kun äsken käytin valiokunnan puheenjohtajana, nyt myöskin entisenä aikuiskoulutusjohtajana, ja kun täällä on myöskin Mäkisalo-Ropponen, jonka kanssa olemme molemmat olleet aikuiskoulutuksessa hyvin paljon. Haluan myöskin onnitella edustaja Kontulaa hienosta saavutuksesta ja myös tytärtä tietysti, ja tietysti siinä vaiheessa, kun se valmistuminen tulee, onnitellaan seuraavan kerran, eikö niin?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 80/2020 vp

Mutta kaiken kaikkiaan tästä aikuiskoulutuksesta: Aikoinaan keskusteltiin siitä, kuinka paljon aikuiskoulutusta tarvitaan. Onneksi se on nyt huomattu, koska kun ajatellaan sitä, niin onhan se todella, niin kuin edustajat Kontula ja Mäkisalo-Ropponen ovat tuoneet tässä esille, miten tärkeä se osaamispääoma ja tällainen sivistys ja osaaminen ovat. Se on itse asiassa koko Suomen pärjäämisen kivijalka, samoin ihmisen pärjäämisen siinä elämässä, mitä hän elää. Sen tähden, kun työelämä muuttuu niin valtavasti, meidän pitää jatkuvasti päivittää sitä osaamista, ja on aivan valttavan tärkeää, että se meidän seuraava koulutuspoliittinen innovaatio peruskoulun ja oppivelvollisuuden jälkeen on jatkuvan koulutuksen järjestelmä, jota nyt uudistetaan tämän hallitusohjelman mukaisesti, ja saamme, monet meistä, olla siinä parlamentarisessa ryhmässä.

Siinähan meidän pitää miettiä sitä, kuka järjestää, kuka tuottaa, kuka maksaa, mikä on omavastuuosuus ja niin edelleen. Nämä kaikki pitää miettiä, koska kyllähän tällä hetkellä se ongelma on se, että tämä on sellainen monikanavarahoitusjärjestelmä, ja esimerkiksi opintososiaaliset tuet eivät välttämättä tue sitä, että ihminen lähtee opiskelemaan. Varmasti meidän pitää miettiä myöskin sitä, mikä on se omavastuuosuus opiskelussa. Jokaisella tietysti menee niitä omiakin rahoja. Sitten meidän pitää lähteä myös siitä, että ei kaikkea voi ottaa sieltä työnantajaltakaan — mutta sitten taas, mikä on valtion osuus. Nämä kaikki pitää miettiä, jotta on selvää, että kaikki tietävät, kuka maksaa, kuka toimii mitäkin, ja sitten tietysti se, miten me saamme motivoitua nimenomaan ne henkilöt, jotka eniten tarvitsevat tätä jatkuvaa koulutusta.

Oppia ikä kaikki. On erittäin hienoa, että Suomi on koulutusmaa ja sivistysmaa, ja me tarvitsemme myöskin sivistystä, emme pelkästensä osaamista, koska sivistys on osaamisen kivijalka. — Kiitos.

19.03 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Risikon puheenvuorosta tuli mieleen tämä aikuiskoulutustieteen ja aikuiskoulutuksen merkitys, ja sitä haluan korostaa.

Olen todella iloinen, että edustaja Kontulan tytär opiskelee nyt aikuiskasvatustiedettä. Minä olen ollut hiukan huolissani aikuiskasvatustieteen roolista tällä hetkellä yhteiskunnassa. Kun olen seurannut esimerkiksi ammatillisen koulutuksen muutoksia ja reformia, niin siellä jotenkin tämä aikuiskoulutuksen rooli on ohentunut ja kaventunut, ja kuitenkin olisi äärettömän tärkeää, että siellä olisi aikuiskoulutuksen asiantuntijoita ja osaajia, kun pitää kouluttaa myöskin niitä jo lähellä keski-ikää olevia ihmisiä, joilla kenties on huonompi motivaatio, huonommat opiskeluvalmiudet ja huonommat kyvyt opiskella siinä tämän hetken koulumaailmassa. Ja kun olen myöskin ollut paljon tekemisissä pitkäaikaistyöttömien kanssa ja heidän koulutuksensa on minun sydäntä lähellä, niin sitä työtä seurattessani olen huomannut, miten tärkeää on se kouluttajan kyky olla rinnalla kulkijana. Aikuisen rinnalla kulkijana oleminen vaatii taas aivan omanlaistansa tietoa ja taitoa ja osaamista, ja sitä ei saa siellä luokanopettajakoulutuksessa tai tavallisilla kasvatustieteen luennoilla. Siinä tarvitaan ihan erityisiä tietoja ja taitoja.

Minä todella toivon, että tässä salissakin nyt nousisi semmoinen halu ja tahto nostaa omaan tärkeään arvoonsa aikuiskasvatustiede ja aikuiskoulutus ihan omana alanaan sen normaalin tai tavallisen kasvatustieteen rinnalla, ja siitä on tällä hetkellä yhteiskunnassa hiukan ymmärryksen puutetta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 80/2020 vp

19.05 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Minä olen ihan samaa mieltä, mitä edustaja Mäkisalo-Ropponen. Tämän olisin voinut tietysti tulla teille sanomaan kahden keskenkin, mutta haluan sen kaikille kertoa. Silloin, kun ruvettiin miettimään, että laitetaan näitä koulutusohjelmia yhteen — siis nuorten ja aikuisten — niin minä kyllä ehdottomasti olin erimieltä, koska olen itse ollut aikuiskoulutusjohtajana ja tiedän, mitä se on, ja kun ajattelee ihan sitä oppimistapaa aikuisilla ja nuorilla, niin se on ihan eri asia.

Minä muistan silloin aikoinansa, kun puhuttiin siitä, että kun on pedagogiikka, sitten on andragogiikka, elikkä aikuisten oppiminen, ja sitten on vielä gerogogiikka, niin jotkut kävivät niin kuin nauramassa, että haloo, että eihän tuollaisia tarvita, että se pedagogiikka riittää. — Ei todellakaan, vaan ihminen oppii eri tavalla. Sen lisäksi vielä on yksilöllisiä eroja, toinen oppii lukemalla toinen tekemällä.

Mutta kuitenkin juuri se orientaatio siihen aikuiseen ja että ymmärtää sen, että sen ihmisen elämäntilanne saattaa vaihtua sekunnissa; siellä saattaa olla vaikeuksia perhe-elämässä, saattaa olla kauhea rahapula ja niin edelleen. Ne ovat erilaiset ongelmat, mitä nuorilla, vaikka heilläkin on monenlaisia yksilöllisiä ongelmia. Ja se, että sinä siitä työelämän keskeltä, sen perheen keskeltä lähdet opiskelemaan — tai vaikka olisit ihan itsenäinen yksinäinen ihminen siis, yksinelävä, niin siltikin sen opiskelun ja kaiken yhteensovittaminen kaiken kaikkiaan.

Ehdottomasti me voisimme ihan perustaa tällaisen proaikuiskoulutusryhmän täällä. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 15/2020 vp sisältyvien 1.—2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.